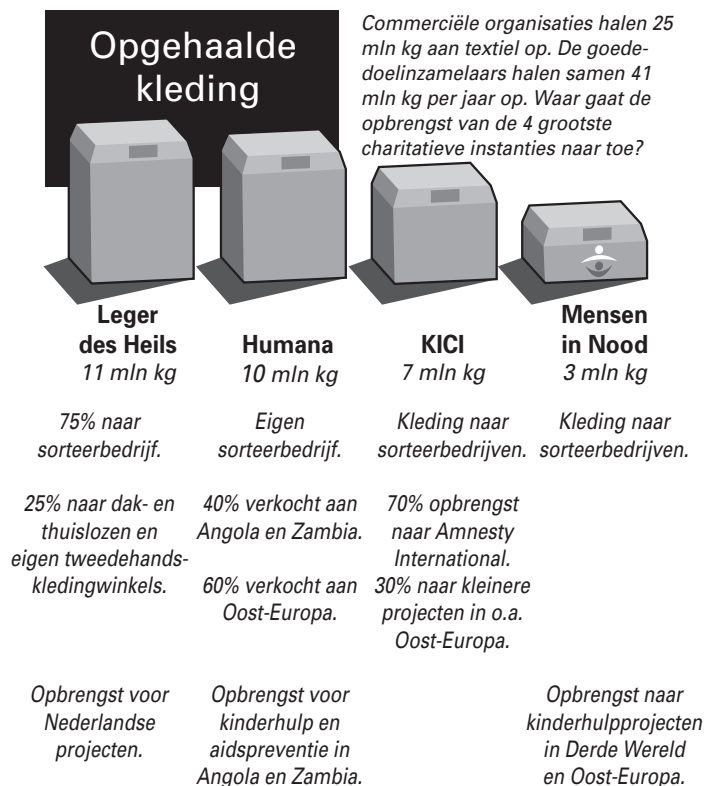
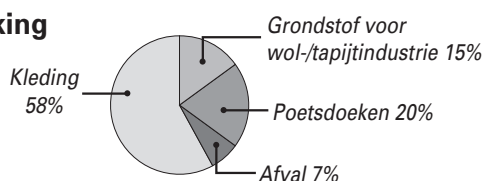

TEKST 1 VECHTEN OM AFDANKERTJES

Verwerking

- 1 'Alleen bruikbare kleding en schoenen a.u.b.' staat met grote witte letters op de donkergroene container voor de Albert Heijn in Breda. In een onopvallend hoekje staat dat de kledingcontainer van stichting CORO is en dat met de opgehaalde kleding het Ronald McDonald Kinderfonds wordt gesteund. Meneer B. Rubbens heeft geen idee waaraan hij zijn 'bruikbare instappers' zojuist heeft geschonken. "Ik neem aan voor het goede doel. Anders voel ik me beetgenomen."
- 2 Rubbens is niet de enige die geen weg weet in het woud van kledingcontainers. In Nederland verzamelen zowel charitatieve als commerciële instellingen tweedehands kleding in containers. De containers van de commerciële instellingen lijken veel op die van de charitatieve instellingen. "De mensen
- 20 weten niet precies of ze hun oude kleding afstaan aan een commerciële of een charitatieve instelling", zegt K. van Zwieten, directeur van Kleding Inzameling Charitatieve Instellingen (KICI). "Dat moet veranderen", vindt de directeur, "voor de consument moet het duidelijk zijn of hij zijn kleding geeft aan een goed doel of aan een instelling die winst wil maken."
- 3 Nederland kent vier grote charitatieve 30 inzamelaars: KICI, Humana, het Leger des Heils en Mensen in Nood. Deze vier hebben het afgelopen jaar zo'n 31 miljoen kilo tweedehands kleding ingezameld, vooral via kledingcontainers, huis-aan-huisacties en depotinzamelingen. Daarnaast halen kleine inzamelaars jaarlijks ongeveer 10 miljoen kilo kleding op voor het goede doel. De commerciële inzamelaars zijn jaarlijks goed voor 25

- miljoen kilo kleding. CORO is daarvan veruit
40 de grootste met 10 miljoen kilo en 1500 containers, verspreid over het land.
- 4 Het aanbod op de tweedehands kledingmarkt loopt terug. Er valt nog hooguit 15 miljoen kilo extra te verdelen. De vier grote
45 charitatieve inzamelaars zullen er alles aan doen om daar de hand op te leggen. Maar ook de commerciële organisaties zullen niet stil zitten en proberen een deel van die 15 miljoen kilo binnen te halen.
- 5 50 In dit gevecht om tweedehands kleding speelt de overheid een belangrijke rol. Het ministerie van VROM wil namelijk dat elke gemeente meer afgedankt textiel ophaalt. Richtlijn is 5 kilo per persoon per jaar. Dat
55 betekent dat gemeenten graag kledingcontainers zullen plaatsen. De gemeenten bepalen zelf welke organisatie de containers mag plaatsen. De charitatieve instellingen rekenen daarbij op de goodwill van de gemeente. Zij betalen de gemeente niet voor het plaatsen
60 van containers. Het enige voordeel voor de gemeente is het respect van de burgers, omdat zij gratis medewerking verleent aan inzamelacties voor goede doelen. Dat is
65 goed voor de public relations van de gemeente. De commerciële inzamelaars pakken het zakelijker aan. Zij sluiten contracten af met gemeenten en willen fikse bedragen neertellen, van 500 tot 2500 euro per
70 container per jaar. Het blijkt dat gemeenten gevoeliger worden voor een geldelijke vergoeding. Hierdoor winnen de commerciële bedrijven steeds meer terrein op deze lucratieve markt.
- 6 75 De vier 'goede-doelers' bundelen hun krachten voor een tegenoffensief. Ze bieden nu ook geld aan gemeenten: twintig procent van de netto-opbrengst, plus de wetenschap dat zij écht iets doen voor het goede doel. R. Stevens, directeur van CORO, ligt daar niet
80 wakker van. Hij is bereid om meer geld op tafel te leggen, want hij weet dat de organisatie die het meest betaalt, het contract binnensleept.
- 7 85 Waar gaat de ingezamelde kleding naar toe? Het grootste gedeelte van het ingezamelde textiel gaat naar de zestig sorteerb
90 bedrijven in Nederland. Zij kopen de kleding van zowel de charitatieve als de commerciële inzamelaars. De gesorteerde kleding wordt in grote balen verscheept en in het buitenland doorverkocht aan handelaren. Het
grote verschil tussen de charitatieve en de commerciële instellingen is de bestemming
95 van het geld dat met deze activiteiten wordt opgebracht. Bij het charitatieve Humana bijvoorbeeld gaat de opbrengst naar goede doelen in verschillende Afrikaanse landen. Het commerciële CORO daarentegen heeft
100 jaarlijks een omzet van tien miljoen en bestemt daarvan slechts 80.000 euro voor een goed doel: het Ronald McDonald Kinderfonds. Na aftrek van alle kosten die het bedrijf heeft gemaakt om de kleding in te
105 zamelen, blijft er nog een forse winst over.
- 8 De ingezamelde kleding die niet geschikt is voor de tweedehands markt, gaat meestal verloren als poetsdoek of belandt in de oven. Dit textiel is commercieel niet interessant.
110 Ook hierover denken de 'goede-doelers' anders dan de 'commerciëlen'. KICI bijvoorbeeld werkt mee aan een experiment van de Design Academie (opleiding tot industrieel vormgever) in Eindhoven. Onlangs werden
115 daar twee balen kleding geleverd, aanvankelijk bestemd voor gebruik als poetsdoek. Maar nu luidde de opdracht er toch nog iets van te maken. Hoofddocente Hella Jongerius noemt de resultaten verbluffend. "Er zijn
120 geperste vloertegels van gemaakt. Stukken jas zijn met polyester tot nieuwe jassen versmolten. En een stoelzitting is helemaal van hemdsmouwen gemaakt. Je kunt van niets iets maken."
- 9 125 En meneer Rubbens uit Breda? De gulle geveer van de instappers let er voortaan op dat hij zijn tweedehands spullen geeft aan organisaties die volledig gericht zijn op het goede doel. "Ik speur die containers wel op,
130 al moet ik er een stukje voor omfietsen."
- naar een artikel van Fred Kramer
Algemeen Dagblad, 12 mei 2001*

TEKST 1 VECHTEN OM AFDANKERTJES

- 1p ● 1 In de afbeelding boven de tekst wordt informatie gegeven over de bestemming van opgehaalde kleding.
In welke alinea's van het artikel wordt deze informatie vooral gebruikt?
A alinea 1 en 2
B alinea 3 en 4
C alinea 5 en 6
D alinea 7 en 8
- 1p ○ 2 In de regels 15-16 is sprake van charitatieve en commerciële instellingen.
→ Wat is volgens alinea 2 het doel van de charitatieve instellingen?
Gebruik niet meer dan 10 woorden.
- 1p ○ 3 → Wat is volgens alinea 2 het doel van de commerciële instellingen?
Gebruik niet meer dan 10 woorden.
- 1p ● 4 "In dit gevecht om tweedehands kleding speelt de overheid een belangrijke rol."
(regels 50-51)
Wat is die belangrijke rol van de overheid in het gevecht om tweedehands kleding?
A Gemeenten bepalen welke organisaties kledingcontainers mogen plaatsen.
B Gemeenten halen per inwoner meer tweedehands kleding op dan vroeger.
C Gemeenten verdienen respect, omdat zij belangeloos tweedehands kleding inzamelen.
D Gemeenten zamelen tweedehands kleding in en verdienen daar veel geld mee.
- 1p ● 5 "Ook hierover denken de 'goede-doelers' anders dan de 'commerciëlen'."
(regels 110-111)
Waarover denken de 'goede-doelers' anders?
A Over de bestemming van het geld en de bestemming van de kleding die niet geschikt is voor de tweedehands markt.
B Over de bestemming van het geld en de bestemming van de tweedehands kleding.
C Over de bestemming van tweedehands kleding en de bestemming van kleding die niet geschikt is voor de tweedehands markt.
- 1p ● 6 "Ik speur die containers wel op, ..." zegt meneer Rubbens. (regel 129)
Waardoor is het niet eenvoudig om de kledingcontainers van de charitatieve instellingen te vinden?
A doordat de containers op onopvallende plaatsen in de gemeenten staan opgesteld
B doordat de containers van de commerciële instellingen veel lijken op die van de charitatieve instellingen
C doordat de mensen niet precies weten in welke gemeenten de containers van de charitatieve instellingen staan opgesteld
D doordat er slechts vier grote charitatieve inzamelaars van tweedehands kleding zijn
- 1p ● 7 Wat is het voornaamste doel van de schrijver van deze tekst?
A ertoe aansporen iets te doen
B gevoelens tot uitdrukking brengen
C informeren
D overtuigen van zijn mening

- 1p ● 8 Welke zin geeft het beste de hoofdgedachte weer van het artikel *Vechten om afdankertjes*?
- A Commerciële en charitatieve instellingen beconcurreren elkaar op een aantrekkelijke markt voor tweedehands kleding.
 - B De overheid wil dat commerciële en charitatieve instellingen elk jaar meer tweedehands kleding inzamelen.
 - C Gemeenten spelen een belangrijke rol bij de verdeling van de containers over commerciële en charitatieve instellingen.
 - D Voor de burgers is het niet duidelijk of zij hun tweedehands kleding afstaan aan commerciële of charitatieve instellingen.

Lees voor vraag 9 eerst de volgende tekst.

Humana gaat oude kleding Hillegommers inzamelen.

Stichting Humana krijgt voortaan het alleenrecht om in Hillegom huis-aan-huis kleding en ander textiel in te zamelen. Deze liefdadigheidsinstelling had al op verschillende plaatsen in het dorp kledingcontainers staan, maar de Stichting Werkprojecten had van de gemeente het alleenrecht gekregen bij het ophalen van spullen langs deuren. 'Werkprojecten' bestaat echter niet meer. Nu mag Humana het ophalen van kleding belangeloos overnemen.

Humana geeft het geld dat wordt verdiend met de verkoop van de spullen aan verschillende goede doelen. Het is de bedoeling dat zes keer per jaar huis-aan-huis oude kleding wordt opgehaald.

Andere organisaties zullen geen vergunning krijgen om spullen bij de Hillegommers op te halen. Wel kan het volgens de verantwoordelijke wethouder, A. Hulsebosch, voorkomen dat Humana niet zelf de goederen met de auto komt ophalen, maar dat dit gebeurt door Mensen in Nood, Kici of het Leger des Heils, waarmee Humana samenwerkt.

Janine Huisman
Haarlems Dagblad, 21 november 2001

- 1p ● 9 “De vier ‘goede-doelers’ bundelen hun krachten voor een tegenoffensief. Ze bieden nu ook geld aan gemeenten: ...” (regels 75-77)
Heeft Humana volgens bovenstaand artikel uit het *Haarlems Dagblad* geld geboden om huis-aan-huis kleding in te zamelen?
- A Ja, want Humana heeft het alleenrecht om kleding in te zamelen verworven.
 - B Ja, want Humana verdient geld met het inzamelen van kleding.
 - C Nee, want Humana heeft het kleding ophalen belangeloos mogen overnemen van de Stichting Werkprojecten.
 - D Nee, want liefdadigheidsinstellingen mogen in de gemeente Hillegom gratis kleding inzamelen.

TEKST 2 DE WERELD ALS ÉÉN GROOT VAKANTIEPARK

- 1 De 21ste eeuw zal de geschiedenis
 ingaan als de eeuw van het massa-
 toerisme. World Tourism Organization
 (WTO) verwacht binnen twintig jaar een
 5 ruime verdubbeling van het aantal inter-
 nationale toeristische reizen. Concreet
 houdt dat in, dat in 2020 meer dan 1,6
 miljard mensen over de aardbol zullen
 reizen. Zelfs als die voorspelling maar voor
 10 een deel uitkomt, betekent het een onvoor-
 stelbare druk op toeristische bestem-
 mingen. Beleidsmakers hebben over het
 algemeen nog geen flauw idee van wat hun
 te wachten staat.
- 2 15 Ton van Egmond, toerismekenner en
 docent aan de Nationale Hogeschool voor
 toerisme en verkeer in Breda, publiceerde
 afgelopen zomer een studieboek over ver-
 leden, heden en toekomst van het toe-
 20 risme. Het boek besteedt veel aandacht
 aan reismotieven, typen vakantiegangers
 en toekomstige ontwikkelingen. Al in de
 inleiding haalt Van Egmond de cijfers van
 WTO aan om te pleiten voor duurzaam
 25 toerisme, een milieuvriendelijke vorm van
 toerisme zonder schadelijke effecten op de
 lange termijn.
- 3 Voor zijn werk zit hij regelmatig in het
 Chinese Macao. Van dichtbij ziet hij daar
 30 hoe de economische ontwikkelingen de
 regio steeds meer op zijn kop zetten. "Nu
 mogen Chinezen hun land nog nauwelijks
 uit, maar als dat verbod wordt opgeheven,
 krijgen de omliggende landen een vloed-
 35 golf van toeristen te verwerken. Zelfs in
 Europa, vooral in 'verplichte' bestem-
 mingen als Parijs en Londen, zullen we
 merken dat er een grote nieuwe groep
 vakantiegangers is geboren."
- 4 40 Van Egmond verwacht dat de topvijf
 van toeristisch belangrijke landen er over
 twintig jaar totaal anders zal uitzien dan nu.
 In plaats van Frankrijk en Spanje staan dan
 misschien China en zijn buurlanden
 45 bovenaan. De verschuivingen zullen zich
 volgens Van Egmond dus niet alleen in
 aantallen voordoen.
- 5 Hij ziet ook de opkomst van een ander
 soort toerisme. "Westerse vakantiegangers
 50 zijn erg op het strand en de natuur gericht.
 Aziaten zijn daarin helemaal niet geïn-
 teresseerd. Zij gaan in hun vrije tijd liever
 9 naar attracties als winkelcentra, thema-
 parken en casino's. De eisen die zij aan
 55 deze voorzieningen stellen, zijn ook weer
 heel anders dan wij gewend zijn. In Macao
 zijn kale wanden en harde tl-verlichting
 geen belemmering om de restaurants vol te
 krijgen. In het westen wordt zo'n inrichting
 60 door toeristen vaak als ongezellig ervaren."
- 6 Hoewel Aziaten dus andere wensen
 hebben op toeristisch gebied, ziet Van
 Egmond de Aziatische en de westerse
 manier van vakantie houden naar elkaar
 65 toegroeien. "In deze eeuw zullen ook bij
 ons het vermaak en de attractie meer het
 dagelijks leven beheersen. Het is bijvoor-
 beeld opvallend hoe weinig een gemid-
 delde scholier op dit moment oppikt uit de
 70 enorme informatiestroom. Als dat zich
 voortzet, krijg je een maatschappij waar
 veel mensen nog maar weinig willen weten.
 Er zal ook geen interesse meer bestaan
 voor de achtergronden van ontwikkelingen.
 75 In plaats van het wereldnieuws is de
 belangrijkste soapserie op de televisie het
 gesprek van de dag."
- 7 Hoe deze culturele veranderingen hun
 uitwerking hebben op nieuwe vakantie-
 80 vormen, kan Van Egmond niet met harde
 cijfers aantonen. Wel doet hij in zijn boek
 een poging om de grote lijnen van ons
 toekomstig vakantiegedrag uit te zetten.
 Twee overheersende ontwikkelingen van
 85 dit moment, individualisering en maat-
 schappelijke versplintering, spelen de
 hoofdrol in zijn toekomstvisie, die weinig
 goeds voor de wereld voorspelt.
- 8 Volgens Van Egmond zal een groot
 90 deel van de aardbol over twintig jaar in één
 groot vakantiepark zijn veranderd. Voor
 vakantie-landen en -bestemmingen wordt
 het noodzakelijk om zich op één bepaalde
 doelgroep te richten. De toeristen zullen bij
 95 voorkeur alleen nog onder soortgenoten
 willen verblijven. Herkenbare 'standaard'-
 voorzieningen en een veilige omgeving
 worden de belangrijkste verkoop-
 argumenten voor reisorganisaties. Via
 100 agressieve verkooptechnieken zullen zij
 proberen de toerist naar het juiste gebied
 te loodsen. De concurrentieslag wordt
 keihard.
- 9 De enige uitzondering op deze

- 105 ontwikkeling vormt in de ogen van Van Egmond een kleine groep mensen die bewust zal reizen en zal kiezen voor minder vervuilend vervoer. Op de toeristische bestemming zelf zal de nadruk meer
110 liggen op het opdoen van kennis en inzicht dan op het vermaak. Hoe groot deze groep zal zijn, valt volgens hem niet te voorspellen. Hij denkt dat de grote massa het verantwoorde gedrag niet zal overnemen.
115 De massa sluit zich af voor informatie die het verlangen naar plezier bederft.
- 10 Schat Van Egmond de toekomst niet al te zwart in? Hij schrijft: "Ik erken dat ik pessimistisch ben over de culturele ontwikkelingen van dit moment. In beginsel is het
120 toerisme een economische sector als vele andere. Het is ook niet alleen het toerisme dat zorgt voor een verlies van het eigen karakter van de verschillende culturen in
125 deze wereld. Ook de media komen tot in alle uithoeken van de aardbol en brengen daar dezelfde waarden en normen. Tegelijkertijd moet je natuurlijk wel proberen
- negatieve invloeden te voorkomen of te beperken. Daarbij hoort een goede planning en begeleiding van de bezoekersstromen.
- 130
- 11 Het klinkt misschien vreemd, maar juist het massatoerisme biedt veel kansen op
135 een duurzame toekomst. De concentratie van voorzieningen en mensen die het massatoerisme kenmerkt, is eigenlijk ideaal. Al die voorzieningen en die mensen beperken zich tot de toeristische oorden. Daarbuiten
140 ontstaat nauwelijks schade aan natuur en bevolking.
- 12 Voor de massatoerist is het voldoende om een foto te kunnen schieten van een groepje exotische dansers. Dat kan ook
145 binnen een bezoekerscentrum, waar lokale inwoners verdienen aan het opvoeren van een aangepast repertoire. Resultaat: de oorspronkelijke dansen gaan niet verloren, terwijl er toch geld in het dorp komt. Een
150 westerse rugzaktoerist die diep doordringt in de cultuur en sociale structuur van een exotisch volk, richt meer schade aan."

*naar een artikel van Jaco Boer
de Volkskrant, 8 januari 2000*

TEKST 2 DE WERELD ALS ÉÉN GROOT VAKANTIEPARK

- 1p ● 10 Wat is de functie van alinea 1?
De schrijver leidt in alinea 1 de tekst in door
A een anekdote over het massatoerisme te vertellen.
B enkele belangrijke uitspraken te doen over het centrale onderwerp.
C enkele meningen over het onderwerp tegenover elkaar te stellen.
D vooraf een samenvatting van het artikel te geven.
- 1p ● 11 In de regels 18-20 is sprake van “verleden, heden en toekomst van het toerisme”.
Welk aspect krijgt in de tekst vooral aandacht?
A het verleden
B het heden
C de toekomst
- 1p ● 12 Wat is het verband tussen alinea 4 en 5?
A Alinea 4 en 5 vormen een tegenstelling.
B Alinea 4 en 5 vormen samen een opsomming.
C Alinea 5 geeft een voorbeeld bij het gestelde in alinea 4.
D Alinea 5 noemt het gevolg van het gestelde in alinea 4.
- 1p ○ 13 In de regels 65 tot en met 77 staat een citaat van Ton van Egmond.
→ Citeer de zin uit alinea 9 die het citaat van Van Egmond het beste weergeeft.
- 3p ○ 14 In de eerste helft van de tekst vertelt Van Egmond over een aantal “toekomstige ontwikkelingen” (regel 22) die het toerisme te wachten staan.
→ Noem de drie belangrijkste ontwikkelingen die Van Egmond voorspelt in alinea 3 tot en met 6.
Gebruik in totaal niet meer dan 20 woorden.
- 1p ● 15 In de regels 67-70 staat over scholieren te lezen: “Het is bijvoorbeeld opvallend hoe weinig een gemiddelde scholier op dit moment oppikt uit de enorme informatiestroom.”
Hoe betrouwbaar is deze uitspraak?
Deze uitspraak is
A betrouwbaar, want de schrijver noemt de bron ervan.
B betrouwbaar, want Van Egmond heeft daar zelf onderzoek naar gedaan.
C onbetrouwbaar, want de uitspraak wordt op een andere plaats in de tekst tegengesproken.
D onbetrouwbaar, want er worden geen bewijzen of argumenten genoemd.
- 2p ○ 16 Van Egmond spreekt in regel 129 over negatieve invloeden op de culturele ontwikkeling.
→ Welke twee invloeden noemt hij in alinea 10? Geef de invloeden de nummers 1 en 2.
Gebruik in totaal niet meer dan 10 woorden.

- 2p ○ **16** Van Egmond spreekt in regel 129 over negatieve invloeden op de culturele ontwikkeling.
→ Welke *twee* invloeden noemt hij in alinea 10? Geef de invloeden de nummers 1 en 2.
Gebruik in totaal niet meer dan 10 woorden.
- 1p ● **17** We kunnen de tekst verdelen in vijf stukken:
1 alinea 1
2 alinea 2
3 alinea's 3 tot en met 6
4 alinea's 7 tot en met 9
5 alinea's 10 tot en met 12.
Welk kopje geeft het beste de inhoud weer van deel 3? (alinea's 3-6)
A Aziatische vakantieoegens
B Nieuwe groep vakantiegangers
C Veranderende topvijf
D Veranderingen in toerisme
- 1p ● **18** Welk kopje geeft het beste de inhoud weer van deel 4? (alinea's 7-9)
A De toerist als individu
B Effecten op toeristisch gedrag
C Keiharde concurrentie
D Werken met doelgroepen
- 1p ● **19** Welk kopje geeft het beste de inhoud weer van deel 5? (alinea's 10-12)
A Massatoerisme is ideaal
B Toerisme en economie
C Van Egmond als pessimist
D Voor- en nadelen van massatoerisme
- 1p ● **20** Welke zin geeft het beste de hoofdgedachte weer van deze tekst?
Het massale karakter van het toekomstige toerisme
A zal de beleidsmakers in staat stellen de natuur en cultuur van de vakantie landen te beschermen.
B zal ertoe leiden dat de Aziatische en westerse manier van vakantie houden naar elkaar toegroeien.
C zal ertoe leiden dat er een verschuiving plaatsvindt in de topvijf van toeristisch belangrijke landen.
D zal leiden tot een oppervlakkige beleving van vakantieoegens, maar er blijven kansen voor bescherming van natuur en cultuur.
- 1p ● **21** Een schrijver kan gebruikmaken van:
1 feiten;
2 zijn of haar eigen mening;
3 de mening van anderen.
Waarvan maakt de schrijver in deze tekst vooral gebruik?
A 1 en 2
B 1 en 3
C 2 en 3

TEKST 3 MUSEUMJAARKAART

MUSEUMJAARKAART
de kunst
van het gemak

**Een jaar lang vrije toegang
tot meer dan 440 musea!**

De Museumjaarkaart. De sleutel voor gratis toegang tot de toonaangevende musea in Nederland, al bijna 20 jaar lang. Met de Museumjaarkaart (MJK) kunt u gratis* het museum in. Even voor een uurtje een museum binnenwippen? Nog een keer naar die mooie tentoonstelling? Geen probleem met de MJK. Haal 'm daarom snel en geniet een jaar lang van 'de kunst van het gemak'.

* Bij tijdelijke tentoonstellingen kan een toeslag worden gevraagd.

De MJK is verkrijgbaar bij veel deelnemende musea en bij de Stichting Museumjaarkaart. Bel 0900 40 40 910 (€ 0,34 per gesprek) of kijk op www.museumjaarkaart.nl

TEKST 3 MUSEUMJAARKAART

- 1p ● **22** Het doel van een advertentie kan zijn:
1 de lezer informeren;
2 de lezer overtuigen;
3 de lezer tot handelen aansporen.
Wat zijn hier de belangrijkste doelen?
A 1 en 2
B 1 en 3
C 2 en 3
- 1p ● **23** Voor wie is deze advertentie bedoeld?
A voor iedereen
B voor jongeren
C voor kunstliefhebbers
D voor toeristen
- 1p ● **24** Op welk aspect legt de afbeelding in de advertentie de nadruk?
A Je hoeft niets te doen om een interessant museum uit te zoeken.
B Je kunt de kaart het beste bij je huissleutels bewaren.
C Met zo'n kaart krijg je toegang tot heel veel verschillende musea.
D Zo vergeet je de kaart niet zo vlug als je uitgaat.

TEKST 4 STRAMME JEUGD

1 "Veel kinderen op de basisschool zijn tegenwoordig niet in staat fatsoenlijk een bal te gooien of te vangen", zegt Truus van der Gugten. Zij is secretaris van de Koninklijke Vereniging van leraren Lichamelijke Opvoeding. "Laat staan dat ze een eenvoudige koprol of handstand kunnen maken. Bewegingsonderwijs heeft in Nederland geen status. Het hangt er een beetje bij. Dat is jammer, want veel kinderen die wel goed aan lichaamsbeweging doen, voelen zich in allerlei opzichten een stuk beter."

2 Veel mensen zijn het erover eens dat het beoefenen van sport tijdens de jeugd heel belangrijk is. Mevrouw Van der Gugten somt de voordelen op: "Het is goed voor de gezondheid, kinderen krijgen er zelfvertrouwen door, het is goed voor hun sociale ontwikkeling, ze worden er rustiger van, noem maar op. Het is zelfs aangetoond dat sport uiteindelijk de leerprestaties bevordert."

3 Als de beurs getrokken moet worden, is het bewegingsonderwijs niet zo belangrijk meer. Sport op school mag niet veel kosten. Het vak lichamelijke opvoeding of gymnastiek is de laatste jaren 'uitgekleed'. De gevolgen zijn al meetbaar. Sinds scholen niet meer verplicht zijn schoolzwemmen aan te bieden, verlaat een deel van de leerlingen de basisschool zonder zwemdiploma.

4 De vakleerkracht, een leraar van de sportacademie, is langzaam aan het verdwijnen uit het basisonderwijs. De overgrote meerderheid van de leerlingen krijgt gymnastiek van hun gewone groepsleerkracht, die eigenlijk ondeskundig is in de gymzaal. Volgens Van der Gugten is lichamelijke opvoeding op sommige scholen gedegradeerd tot het maken van twee groepen en een bal de zaal ingooien. "Dat is eigenlijk schandalig. Als die kinderen niet toevallig van huis uit sport en bewegen meekrijgen, lopen ze een achterstand op in hun lichamelijke ontwikkeling en manier van bewegen. En dat kan grote gevolgen hebben. Een leerling kan er bijvoorbeeld minder goed door leren schrijven."

5 In de gemeente Den Haag ligt dat anders. Een plaatselijk politiek besluit heeft

ertoe geleid dat elke school een vakleerkracht voor gymnastiek in huis heeft.

55 "Sommige stadskinderen komen anders nooit met sport in aanraking", zegt Jack Gravekamp van basisschool De Driesprong aan de rand van de Haagse Schilderswijk.

6 " 's Morgens, voorafgaand aan de eerste les, richt ik de gymzaal voor de hele dag in", zegt Gravekamp, die al dertien jaar als vakleerkracht in de gymzaal staat. "Alle groepen die op die dag gym hebben, werken in principe met dezelfde toestellen, maar wel allemaal op hun eigen niveau. Na m'n laatste les ruim ik alles weer rustig op. De volgende dag draai ik weer een ander programma. Een gewone groepsleerkracht die alleen zijn of haar eigen klas gymles geeft, komt hier niet aan toe, want voordat alles staat opgesteld, is de les al bijna voorbij."

7 Volgens Gravekamp is er naast tijdgebrek een andere belangrijke oorzaak van gebrekkig gymonderwijs. "Het ontbreekt gewone groepsleerkrachten simpelweg aan kennis. Ze weten niet wat je een kind allemaal kunt leren. Ze zijn bang dat er ongelukken gebeuren als kinderen in een brug gaan hangen. Een enkele groepsleerkracht, zelf bijvoorbeeld een enthousiast sporter, brengt nog wel eens wat variatie in de les, maar dat gebeurt veel te weinig. Te vaak is gymnastiek niet meer dan leerlingen bezighouden en wordt er niets geleerd."

8 Dat blijkt wel uit het laatste rapport van de Onderwijsinspectie over het gymonderwijs. In 1996 werd gymnastiek op de basisschool onder de loep genomen. Het basisonderwijs kreeg een dikke onvoldoende. Aan de wettelijke eisen van wat een kind moet kennen en kunnen, wordt vaak niet voldaan en zwakke leerlingen komen amper aan bod. Het gevolg is dat het voortgezet onderwijs te maken krijgt met een schrikbarend verschil in vaardigheden van de brugklassers.

9 Na de publicatie van het inspectierapport is er wel iets ten goede veranderd. Studenten die vanaf 2001 afstuderen aan de pabo¹⁾, zijn niet meer bevoegd om lichamelijke opvoeding te geven. Studenten die dat wel willen, moeten op de pabo een

105 specialisatie volgen. Alle huidige leerkrach-
ten mogen wel les blijven geven in de
gymzaal.
10 Ook in het voortgezet onderwijs is het
niet alleen maar kommer en kwel. "In het
110 voortgezet onderwijs is veel veranderd",
zegt Truus van der Gugten. "De leerlingen
hebben nu de vakken lichamelijke
opvoeding 1 en 2 en in dat laatste vak kun
je zelfs eindexamen doen. Ze hebben leer-
115 boeken met theorie over de rol van een
coach of een aanvoerder, met uitleg over
longinhoud, spelregels en verhalen over
waarden en normen in de sport. Ze moeten
zelf toernooien organiseren en houden een
120 persoonlijk sportdossier bij met allerlei
gegevens over hun eigen prestaties. Het is
allemaal een stuk interessanter geworden.
Ik hoor van veel scholen dat het spijbelpro-
bleem bij lichamelijke opvoeding als
125 sneeuw voor de zon is verdwenen."

11 Van der Gugten vindt het jammer dat
de staatssecretaris van onderwijs plannen
maakt om het aantal uren lichamelijke op-
voeding te verminderen. "Er is een hoop te
130 doen geweest rond de werkdruk in de
nieuwe bovenbouw in het voortgezet on-
derwijs. Er moet verlichting komen voor de
leerlingen en dan wordt er meteen gekeken
of er bij lichamelijke opvoeding niet nog
135 wat af kan, terwijl juist dat het vak is waar-
bij kinderen zich kunnen ontspannen."
12 Dan zie je weer waar het bewegings-
onderwijs volgens velen staat: onderaan de
ladder. Zo is het vak de afgelopen jaren in
140 uren steeds verder achteruitgegaan. Leder-
een vindt sport leuk en belangrijk, maar we
hebben er niets voor over.

*naar een artikel van Achille Prick
Leeuwarder Courant, 7 oktober 2000*

noot 1 pedagogische academie, opleiding voor docenten basisonderwijs

TEKST 4 STRAMME JEUGD

- 1p ○ 25 “Volgens Van der Gugten is lichamelijke opvoeding op sommige scholen gedegradeerd tot het maken van twee groepen en een bal de zaal ingooien.” (regels 40-43)
Jack Gravenkamp denkt er hetzelfde over.
→ Citeer de zin uit alinea 7 waaruit dat het duidelijkst blijkt.
- 1p ● 26 Wat is het verband tussen alinea 7 en 8?
A Alinea 7 en 8 vormen samen een opsomming.
B Alinea 8 bevestigt het gestelde in alinea 7.
C Alinea 8 geeft een conclusie bij alinea 7.
D Alinea 8 noemt de oorzaken van het gestelde in alinea 7.
- 2p ○ 27 In alinea 7 noemt Gravenkamp vier oorzaken voor het gebrekkige gymonderwijs op basisscholen. Twee daarvan zijn de hoofdoorzaken.
→ Noem deze twee hoofdoorzaken. Geef de hoofdoorzaken de nummers 1 en 2.
Gebruik in totaal niet meer dan 10 woorden.
- 1p ● 28 Wat is het verband tussen alinea 8 en 9?
A Alinea 9 geeft een verklaring voor het gestelde in alinea 8.
B Alinea 9 geeft een voorbeeld van het gestelde in alinea 8.
C Alinea 9 noemt een gevolg van het gestelde in alinea 8.
D Alinea 9 noemt een uitwerking van het gestelde in alinea 8.
- 1p ● 29 We kunnen de tekst verdelen in 6 stukken:
1 alinea 1
2 alinea 2 tot en met 4
3 alinea 5 tot en met 7
4 alinea 8 en 9
5 alinea 10 en 11
6 alinea 12.
Welk kopje geeft het beste de inhoud weer van deel 2 (alinea's 2 tot en met 4)?
A Bezuinigingen gymonderwijs
B Gevolgen bezuinigingen gymonderwijs
C Situatie gymonderwijs in Nederland
D Voordelen goed gymonderwijs
- 1p ● 30 Welk kopje geeft het beste de inhoud weer van deel 3 (alinea's 5 tot en met 7)?
A Een uitzondering
B Nut vakleerkracht gym
C Werkwijze groepsleerkracht gym
D Werkwijze vakleerkracht gym
- 1p ● 31 Welk kopje geeft het beste de inhoud weer van deel 4 (alinea's 8 en 9)?
A Inspectierapport en zijn gevolgen
B Meningen over inspectierapport
C Nut inspectierapport
D Uitslag inspectierapport

- 1p ● **32** Welk antwoord geeft het beste de hoofdgedachte van deze tekst weer?
- A** De belangrijkste oorzaken van het slechte gymonderwijs zijn het gebrek aan kennis van de gewone onderwijzer en het overladen rooster van de scholen.
 - B** Gymnastiek en sport zijn opvoedkundig belangrijk, maar ondanks alle positieve ontwikkelingen wordt er bezuinigd op het gymonderwijs.
 - C** Hoewel het peil van het gymnastiekonderwijs laag is, zijn er ook enkele positieve ontwikkelingen die weinig geld kosten en gunstig zijn voor kinderen.
 - D** Vakkundig gymonderwijs is goed voor de gezondheid en de leerprestaties van kinderen en ze krijgen er ook meer ontspanning en zelfvertrouwen door.
- 1p ● **33** Wat is het belangrijkste doel van de schrijver met deze tekst?
- De schrijver wil met deze tekst
- A** adviseren.
 - B** amuseren.
 - C** informeren.
 - D** tot handelen aansporen.

TEKST 5 SAMENVATTINGSOPDRACHT LICHAAMSTAAL

- 1 Ze bestaan nog steeds: mensen zonder telefoon en internet. Niks bellen of mailen. Wie met hen wil communiceren, zal naar hen toe moeten gaan. Vooral bij ingewikkelde kwesties kan het voor beide partijen een groot voordeel zijn om elkaar liefelijk te ontmoeten. Het biedt namelijk de mogelijkheid om bij het gesprek ook lichaamstaal te gebruiken. Een taal die met de opkomst van nieuwe communicatiemiddelen meer en meer lijkt te worden onderschat.
- 2 Lichaamstaal bepaalt in hoge mate de kwaliteit van communicatie. Dat is in de jaren zeventig overtuigend en wetenschappelijk aangetoond. In een ontmoeting tussen mensen blijkt tweederde van de communicatiesignalen non-verbaal te zijn. Dat wil zeggen dat de uitwisseling van informatie niet alleen met woorden, maar bijvoorbeeld ook met gelaatsuitdrukkingen, stembuigingen, lichaamshouding en gebaren gebeurt. Het overbrengen van gevoelens doen we zelfs voor 93 procent zonder woorden te gebruiken.
- 3 Lichaamstaal ondersteunt of vervangt verbale informatie. Je kunt 'ja' zeggen maar ook 'ja' knikken. Iemand kan ook verbale informatie tegenspreken, bijvoorbeeld door iets met woorden te bevestigen, maar tegelijkertijd twijfelend te kijken of de schouders op te halen. Iemand kan verbale informatie bekrachtigen, bijvoorbeeld door met de vuist op tafel te slaan. Lichaamstaal kan een gevoelswaarde aan het gesproken woord toevoegen, denk aan een bemoedigend schouderklopje. Met lichaamstaal wordt niet alleen de verhouding tussen mensen uitgedrukt (Wie is hier de baas?), maar ook het gesprek in een bepaalde richting geduwd, bijvoorbeeld door weg te kijken, te zuchten of te knikken.
- 4 Een belangrijk deel van al die signalen wordt onbewust uitgezonden. Onderzoek heeft uitgewezen dat de informatie die in lichaamstaal verpakt zit, veel betrouwbaarder is dan die in het gesproken of geschreven woord. Mensen kunnen met woorden liegen dat het gedrukt staat, maar leugenaars verraden zichzelf meestal onbewust door de blik in hun ogen, de uitdrukking op hun gelaat en de houding van hun lichaam. Mensen kunnen zich nog zo aardig en bescheiden proberen voor te doen, toch kan de arrogantie van hun gezicht druipen. Niet voor niets vallen veel personen publiekelijk door de mand als het oog van de camera op hen wordt gericht.
- 5 Lichaamstaal is voor een deel erfelijk. Vooral de gelaatsuitdrukkingen, gebaren en lichaamshoudingen die emoties als verdriet, vreugde, woede en verrassing uitdrukken, zijn algemeen. Een glimlach om de lippen drukt in de hele wereld vriendelijkheid uit. Deze aangeboren lichaamssignalen worden zelfs door zuigelingen gebruikt en herkend. En ook blind geboren mensen gebruiken ze.
- 6 Andere lichaamssignalen worden vanaf de geboorte afgekeken van belangrijke personen in de omgeving van zuigelingen, kleuters en kinderen. Hoe hoger de status van een persoon, hoe meer een kind geneigd is zijn of haar lichaamstaal over te nemen. Kijk maar naar vaders en zonen: als de vader zijn mannelijkheid doorgaans uitdrukt door in de cowboyhouding rechtop met zijn benen uit elkaar, zijn handen aan de broekriem en zijn hoofd licht opgeheven te staan, dan zal de zoon dat vroeg of laat na-apen.
- 7 Weer andere lichaamssignalen moeten doelbewust worden aangeleerd. Geen enkel kind zal uit zichzelf zijn hand uitsteken ter begroeting. Dat moet worden geoefend. Hetzelfde geldt voor knipogen, zwaaien en kussen.
- 8 Afgekeken, maar vooral aangeleerde lichaamstaal is cultuurgebonden. Een knipoog wil in Nederland zeggen dat je een grapje maakt. In Somalië is het een ongepaste en beledigende seksuele uitnodiging. Van de duim en wijsvinger een O maken, wil hier zoveel zeggen als okay. In andere landen geeft de maker van het gebaar ermee te kennen dat hij homoseksueel is. Het verkeerd opvatten van lichaamstaal kan een belangrijke oorzaak ervan zijn, dat het communiceren, onderhandelen en zaken doen met iemand van een andere cultuur soms zo moeizaam verloopt.
- 9 Vooral voor mensen die het in hun beroep moeten hebben van goede persoonlijke communicatietechnieken, is het beheersen van de lichaamstaal erg belang-

- 105 rijk. Sinds de jaren zeventig zijn de wetenschappelijke ontdekkingen op dit gebied dan ook veelvuldig omgezet in trainingen. Politici, managers, vertegenwoordigers, advocaten, politieagenten en dergelijke
- 110 laten zich graag door deskundigen vertellen hoe zij hun lichaam kunnen gebruiken om een boodschap over te brengen. Hoe zij geloofwaardig, betrouwbaar, gezaghebbend, superieur en wat al niet over kunnen
- 115 komen.
- 10 Ze worden getraind in drie zaken. Om te beginnen het bewust waarnemen van eigen lichaamssignalen die van invloed zijn op de communicatie met anderen. Dat lijkt
- 120 makkelijker dan het is, want zoals gezegd worden veel lichaamssignalen onbewust en argeloos uitgezonden. Probeer iemand
- 125 maar eens duidelijk te maken hoe en waarom hij of zij ijdel en onsympathiek overkomt. In de tweede plaats leren zij om de lichaamstaal van anderen goed te begrijpen. En tot slot leren ze natuurlijk deze kennis te gebruiken om de communicatie te verbeteren dan wel naar eigen hand te zetten. Een paar simpele voorbeelden: opstaan terwijl men doorpraat, is een veelgebruikte truc om een gesprek vriendelijk doch doeltreffend te beëindigen. Heel even
- 130 verveeld wegstaren maakt de ander direct onzeker.
- 135 Het is duidelijk dat wie geen training in non-verbale communicatietechnieken heeft gehad, in het nadeel kan zijn. Daarom is een beknopte cursus lichaamstaal van top tot teen voor iedereen aan te bevelen.
- 140

*naar een artikel van José van der Sman
Elsevier, 5 mei 2001*